

4. Csergesd bátron vitéz úr . . . . . kodot
 Férfi szívvel szenvedd kemény fogságotod,
 Isten, Urad s Házod által szabadeságot,
 Ez földön jó hírt várj, s égben boldogságot“.

(Eredetije gr. Bethlen Bálint aranyos-gyéresi levéltárában.)

Közlő: *Dr. Lukinich Imre.*

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának 1903. évi működése.

A mióta a közoktatásügyi kormány az ország területén levő múzeumok és könyvtárak ügyét melegebben karolta fel, módot és alkalmat adván a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének, hogy a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsával összhangban munkálva kulturális életünk ama nagyjelentőségű tényezőit rendszeres erkölcsi és anyagi támogatásba részesítse: könyvtáraink és múzeumaink elárvult intézményei lassan-lassan új életre kezdenek kelni. Még csak alig néhány éve, hogy e téren rendszeres munkásság folyik, máris érezhető annak jótékony hatása. Hátha még az ügy érdemének megfelelő mértékben nyerhetnének könyvtáraink és múzeumaink támogatást, minő kiszámíthatatlan közművelődési és erkölcsi előmenetelt várhatnánk.

Ma, a midőn a kor anyagias irányzata a közművelődési célú társadalmi tevékenységnek nem nagyon kedvez s midőn a harcot mégis a szellemi fegyverekkel kell megküzdeni: az államnak mentől nagyobb mértékben kell meglevő kulturális intézményeink s ezek között könyvtáraink és múzeumaink támogatására sietni. Kulturális intézményeink között ezeknek van a legközvetlenebb és természetszerűleg legnagyobb hatásuk, mi természetesebb ennél fogva, mint hogy ápolásuk és fejlesztésük is elsőrangú közművelődési érdek. Mi nem dicsekedhetünk több százados múltú könyvtárakkal és múzeumokkal, hol a kulturális életnek szellemi termékei, kincsei mintegy rétegekben rakódtak le; de van ezen a földön ezeréves múltunk, van történelmi erős érzésünk, voltak mindig szellemi kiválasztottaink, s akadt mindig múzeális törekvéseinknek is egy-egy titkos ápolója. Szóval biztos alapra építhetünk és kétségkívül a legszebb kulturális célt szolgáljuk, a midőn könyvtáraink és múzeumaink ügyét munkáljuk.

Az itt érintett szempontok nagyban emelik annak a munkásságnak értékét és mindenként teljes figyelemre méltatják azt a felmutatott eredményét is, melyet a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa a gondozásukra bízott közművelődési intézményeink ápolásában és fejlesztésében évről-évre tanúsít.

A Tanács 1902—1903. évi (II.) jelentése során legelsőbbben is arról győződünk meg, hogy magának a könyvtárak és múzeumok sorsának istápolására alakult s nem is olyan régi keletű testület szervezete még csak a kiforrás stádiumában van. Ez különben minden rendes fejlődésű intézménynél természetesen folyamat; annál inkább pedig egy olyan országos jellegű testületnél, mint az Országos Múzeum és Könyvtárbizottság, mely annyi különféle és speciális fejlődésű kulturegyletnek érdekeit van hivatva egységes irányban fejleszteni. Nem lehet tehát szokatlan, sőt természetesnek tartjuk, hogy a Tanács néhány évi működése után a gyakorlat követelményeinek engedve, javaslatával a régi szervezet oly módú módosítását indítványozta, mely által az „Országos Múzeum és könyvtárbizottság” „Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségé”-vé alakult át. Az Országos Szövetségnek emez új szervezete 12 szakaszban körvonalozza a testület hatáskörét, tevékenységének, munkásságának irányát és módját, melyben a képviselt összes társadalmi, közművelődési intézmények a legegyszerűbb módon nyerhetnek érdekeiknek megfelelő előmozdítást. E szabályzat a II. jelentés keretében teljes szövegében közölve van. Ugyanitt olvashatjuk az Orsz. Múzeum és Könyvtárbizottság múlt (1902.) évi közgyűlésének jegyzőkönyvét s az 1903. évben kiosztott segélyekről szóló kimutatást is.

E kimutatások nyomán konstatalhatjuk, hogy a népkönyvtárak és nem tudományos jellegű gyűjtemények segélyezésére a segélyezési javadalomból 21,900 koronát, az Országos Tanács javadalmából pedig 3000 koronát fordítottak, melyből 17 népkönyvtár és gyűjtemény nyert segítséget.

A tudományos jellegű közgyűjteményeket egyenes segélyezések és kutatások támogatása által gyarapította a Tanács. És pedig segélyezésekre 41 tétel alatt 60,350 koronát, a kutatások támogatására 4000 koronát utalt ki. Beszerzésekre 16,500, rendezési munkálatokra pedig 5500 koronát költött.

A népkönyvtárak szép gyarapodását az Országos Tanács felügyelete alá tartozó népkönyvtárak jelentős száma jelöli, mely immár 127-re emelkedett. E könyvtárak egységes szabályszerű kezelését a nép- és vándorkönyvtáraknak a jelentésben található szabályzata írja elő. Ugyancsak e jelentés keretében megtaláljuk a Tanács segélyével létesített vagy fentartott népkönyvtárak állapotának statisztikai összeállítását is.

Általában el kell ismernünk, hogy a könyvtárak és múzeumok ügye hova tovább mindinkább méltóbb és megfelelőbb gondozásban részesül s a legtágabb körben felkeltett érdeklődés a Tanács jótékony munkálkodásának egyik legszembetűnőbb jele. A megkezdett úton immár csak haladást remélhetünk és várhatunk s ha a kormány megfelelő anyagi támogatása mellett s az intéző körök odaadó

buzgalma vezeti a könyvtárak és muzeumok nagy kulturjelentőségű ügyét, munkássága nyomán erős szellemi s erkölcsi újjászületést várhatunk.

—a.

Fadrusz emlékezete.

Fadrusz János halála után az E. M. E. ig. választmánya részvéttáviratot intézett a művész özvegyéhez, a ki azt meleghangú levélben köszönte meg.

A dicsőemlékű művész kegyeletét hirdető eme két levelet közöljük az alábbi sorokban.

1. Az E. M. E. részvéttára:

Igen tisztelt Nagyságos Asszonyunk!

Az a pótolhatatlan nagy veszteség, mely művészetünket, hazánkat és első sorban Nagyságodat érte, lánglelkű művésziünk oly korán bekövetkezett megdöbbentően gyászos elhunytá által — mélyen meghatotta az Erdélyi Múzeum-Egyletet is, annak az országrésznek fővárosában, melynek egyik legfőbb büszkesége, a halhatatlan művésznak örökszép alkotása — a Mátyás-szobor.

Ennek a mélyen érzett részvétnak adott kifejezést az Egyesület, midőn f. hó 4-én tartott ig. vál. ülésén a dicsőemlékű művész kegyeletes emlékezetét és korá elhunytá felett érzett mélységes fájdalomtá jegyzőkönyvébe iktatta, és az elnökséget megbízta, hogy fájdalmas részvétét Nagyságod előtt is tolmácsolja.

Nagyságos Asszonyunk! Jól tudjuk bár, hogy a Gondviselés útjai kiszámíthatatlanok, s a szellemileg halhatatlanok is alá vetvék a természet örök törvényének, a múlandóságnak; de midőn a kérelhetetlen végzet e nagy veszteséget oly korán és kegyetlenül ránk mérte: vigasztalást nyújtani, kik magunk is vigasztalhatatlanok vagyunk, nem vagyunk képesek, csupán a fájdalomban kívánunk osztozni Nagyságoddal és kérjük a Mindenhatót, hogy adjon Nagyságodnak lelki és testi erőt annak a vallásos hitbe vetett bizodalommal elviselésére s az ő előttiink is drága, kedves emlékének (mely immár az egész nemzeté és történelemé), kegyelettel ápolására.

A halhatatlan nagy szellem emlékezete pedig legyen áldott és éljen közöttünk örökké.

Mély tisztelettel vagyunk

Kolozsvárt, 1903. nov. 6-án.

Szamosi János,
alelnök.

Szádeczky Lajos,
titkár.